

KELOŞK HAREBELERİ

Birecik ilçesinin kuzeyinde, İnceler (Deyr Şebek) Köyünde olan Deyr Şebek - Keloşk (Kalecik) Harabeleri ören yeri M.S. 2.-3. Yüzyıl Roma Dönemine tarihlenmektedir.

Keloşk kayalık bir tepede yöre halkı tarafından Keloşk (Kalecik) ya da Deyr Şebek olarak bilinir. Yapı kalıntılarından iki adedinin duvarlarının önemli bir kısmı, diğerlerinin temelleri günümüze ulaşmıştır. Ayrıca bu kalıntıların hemen yakınında 1 adet kaya mezarı yer almaktadır.

Büyük Yapı Kalıntısı

Uzun kenarı doğu-batı yönünde dikdörtgen planlı bir yapıdır. Yapının yaridan itibaren batı bölümünün iki katlı, doğu bölümünün tek katlı olduğu anlaşılmaktadır. Kalıntılara ve mimari izlere dayanarak yapının üzerinin düz direk damlı olduğunu

söylemek mümkündür. Büyük blok kesme taşların üst üste konulmasıyla yapının tüm cephelerinde yüksek ve dar dikdörtgen pencere açıklıkları açılmıştır. Bu açıklıkları şebekeye (kafes) benzeten köylüler buraya Kafesli Kilise-Şebekeli Kilise anlamına gelen “Deyr Şebek” adını vermiştir. Roma devrine ait olduğu tahmin edilen bu büyük yapının mahiyeti tam anlaşılamamıştır.

Küçük Yapı Kalıntısı

Büyük yapının 5 metre kuzey doğusunda doğu-batı yönünde, dikdörtgen planlı olan bu yapının doğu, batı ve kuzey kenarlarındaki arkosolium nişlerine dayanarak büyük bir anıt mezar olduğu tahmin edilmektedir. Doğudaki arkosoliumun kemeri durmakta olup örtüsü yıkılmıştır. Kuzey ve batıda yer alan arkosolium kemerleri yıkılmıştır.

Mezarın girişi güney cephede yer alan ve günümüzde ayakta duran yüksek kemerli kapıdan olmaktadır. Mezarın güney batı köşesine bitişik bir kapı kalıntısının başka bir yapıya ait olduğu düşünülmektedir.

Kaya Mezarı

Büyük yapı kalıntısının yaklaşık 50 m. güney doğusunda, küçük yapı kalıntısının 100m. güneyinde, kayalıkların doğuya bakan yamacına açılmış bir kaya mezardır. Girişi doğudan olan kare planlı mezarın kuzey, güney ve batıda kayaya oyulmuş birer arkosoliumu bulunmaktadır. Güney ve kuzeydeki arkosoliumlar lahitli, batıdaki arkosolium lahitsizdir. Herhangi bir kitabe, kabartma, mozaik ya da fresk süslemesi bulunmayan bu kaya mezarı uzun yıllar çobanlar tarafından barınak olarak kullanıldığından, içersinde yakılan ateş sonucu duvarları kararmış bir durumdadır.

KANTARMA HANI

Halfeti ilçesi, Yukarı Göklü-Yaylak yolu üzerinde Kalkan Köyü'nde olan Kantarma Hanı M.S. 5.-6. Yüzyıl Roma dönemine ait olduğu tescilli kültürel mirastır.

Köy merkezindeki yeni caminin güney batısındaki bu tarihi yapı kalıntısı, kuzey-güney yönünde birbirine paralel olarak üç sıra halinde sıralanmış dörder yuvarlak kemer ayakta kalmıştır. Kemerler, ortada üçer payeye oturmaktadır; üzengi seviyesine kadar toprak altındadır. Karma tipte ve diktörtgen yapıda inşa edilmiş bir mimariye sahiptir. Güneydeki iki paye birbirine yakın olup doğu ve batı yönünde bir geçit olarak değerlendirilmiştir. Bu geçidin güney cephedeki kapısı izlenebilmektedir. Yapının örtü sistemi tamamen çökmüştür. Ancak yapının lento taşlarla örtülü olduğu tahmin edilmektedir.

Her ne kadar bazı yayınlarda bir kaynak göstermeden bu yapı kalıntısından Selçuklu dönemine ait bir han olarak söz edilmekte ise de duvar örgüleri ve paye başlıklarındaki silmelere dayanarak Roma devrine tarihlemek daha uygun olmaktadır.

Yapının han olduğuna dair ocak, yemlik ve benzeri bir unsurun bulunmayışı mahiyeti hakkında kesin bir görüş belirtmeyi güçlendirmekte, Ancak bir tahıl ambarı olabileceğini akla getirmektedir.

Paye başlıklarındaki silmeler dışında süsleme unsuru bulunmayan yapı kalıntısında düzgün kesilmiş büyük taşlar kullanılmıştır.

NURHUT KİLİSESİ

Halfeti İlçe merkezine bağlı Gürkuyu (Nurhut) Köyü kuzeyindeki Gürkuyu (Nurhut) Kilisesi M.S. 5.-6. Yüzyıla tarihlenen, (Bizans) tescilli kültürel miraslarımızdan olan bir yapıdır. Kilise kesme taşlardan inşa edilmiş olup doğu-batı yönünde dikdörtgen bir plana sahiptir. Batıya bakan giriş cephesinde çevresi, silmelerle dekorlanmış, düz lentolu dikdörtgen giriş kapısı yer alır. Lentonun ortasına dairesel bir rozet içersine haç motifi işlenmiştir. Lentonun üzerine, tek parça blok bir taşın oyulmasıyla hafifletme kemeri yapılmıştır. Bu cephenin üzerinde yuvarlak kemerli ve dikdörtgen biçimli üç adet pencere yer alır. Pencerelemin üzerindeki üçgen alınlıklı yapı çatı ile örtülü olduğu anlaşılmaktadır. Yapının doğu cephesindeki silmeli apsis kemeri ayakta olup, duvarı yıkılmış bir vaziyettedir. Temel izlerinden apsisin yuvarlak olduğu anlaşılmaktadır.

Yapının kuzey cephesinde yine düz lentolu ve hafifletme kemerli dikdörtgen biçimli ikinci bir giriş kapısı yer alır. Düz duvar halindeki bu cephenin üzerinde bir sıra küçük pencerenin olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır. Kilisenin güney cephesi ortada iki payeye, yanlarda duvara oturan üç kemerlidir. Kemerlerden doğuda olanı tamamen yıkılmış, diğer ikisinin ise üzerindeki duvarlar yıkık bir vaziyettedir. Kemer aralarındaki duvarlar da tamamen yıkıldığından aralarda kapıların bulunup bulunmadığı anlaşılamamaktadır.

Sivri çatı ile örtülü olduğu anlaşılan yapıda çatının doğrudan duvarlara oturduğu, içeride çatıyı taşıyan sütun veya benzeri bir mimari elemanın bulunmadığı görülmektedir.